

POPIS TRASY 013

Hronov - U Jírovy hory - Maternice - Skalákův pramen - Zbečnick - Hronov

vhodné	pro pěší turisty i pro cykloturisty
délka	9 - 10 km
fotografie	http://www.milan-skoda.cz/fotogalerie_2014.htm

Trasu začínáme na jižním okraji CHKO Broumovsko, v rodišti spisovatele Aloise Jiráska, v Hronově. Město tvoří hranici mezi Broumovskou vrchovinou a Podorlickou pahorkatinou a sousedí záhy s okresním městem Náchod. První písemná zmínka o Hronově pochází z roku 1359, i když založení města se traduje o 100 let dříve. Nese totiž jméno svého zakladatele Hrona z Náchoda, z rodu Načeraticů, který žil v letech 1241-1289. Ten z pověření výnosu krále Václava I. kolonizoval povodí řeky Metuje proti proudu od Starého Města nad Metují. V listině z roku 1415 je ale Hronov poprvé uveden jako městečko, které podléhá sousednímu panství náchodskému. Hronovu trvalo až do roku 1850, než se v rámci správní reformy jako město osamostatnilo. Při procházce po Hronově nemůžete minout římskokatolický farní kostel Všech svatých s farou a se zvonicí a dřevěným obložení věže, který je vedle hřbitova kousek nad náměstím a jehož základy se datují do roku 1359, kdy nad ním bděl Jan z Náchoda, řečený z Dubé. Na náměstí se tkví Mariánský sloup z roku 1725 od sochaře Severina Stolaře, který zhotovil na přání a nákladem hronovských rodáků a kněží Václava Vojtěcha Klugara a Bedřicha Kordy. Dílo je tvořeno centrálním sloupem, na kterém stojí posazená socha Panny Marie s Ježíšem. Na podstavci se nachází sochy čtyř světců, svatého Bedřicha, svatého Václava, svatého Zikmunda a čtvrtý světec nebyl zatím rozpoznán. Pískovcové zábradlí kolem památky bylo dodatečně zhotoveno až počátkem 19. století. Na náměstí je nepřehlédnutelné samozřejmě i Jiráskovo divadlo a kousek vedle náměstí zachovalé muzeum a rodný domek spisovatele Aloise Jiráska, který v 18. století postavil spisovatelův děd Jakub Jirásek.

Výchozím bodem pro výlet nám bude samozřejmě hronovské náměstí, odkud se vydáme po červené turistické kolem Jiráskova rodného domečku (za chaloupkou je vidět vchod do parku). Červená je zatím součástí cyklotrasy 22 a silnice, která vede přes řeku Metuji za železniční přejezd, nás dovede k prvnímu rozcestníku. Zatímco cyklotrasa 22 vede vpravo směr Police nad Metují, naše turistická červená odbočí vlevo (cyklisté mohou též) a mezi domky nás zavádí do strání na okraj Hronova. Zde nás čeká strmější stoupaní po louce kolem Jírové hory (485 m n.m., po pravé ruce) a jak postupně budeme stoupat, začne se nám přibližovat zalesněné úpatí hřebenu Jestřebích hor, které nad Hronovem začínají a táhnou se až do Trutnova. Stejně tak po levé ruce na loukách a stráních nad Hronovem začnou přibývat bunkry a pěchotní betonové sruby, které lemují celý hřeben Jestřebích hor. Než vystoupáme k lesu, můžeme se pokochat krásnými výhledy zpět na Hronov a v pozadí panoramu Hejšoviny a Boru, které tvoří hranici CZ/PL.

- foto 01** Jiráskovo divadlo na náměstí v Hronově (předpokládám, že většina z vás někdy během života zaregistrovala divadelní slavnosti Jiráskův Hronov, které se odehrávají právě zde)
- foto 02** budova Měšťanské školy na náměstí v Hronově
- foto 03** Mariánský sloup na náměstí v Hronově (v pozadí Jiráskovo divadlo)
- foto 04** vrchol Mariánského sloupu se sochou Panny Marie s Ježíšem

- foto 05** rodná chaloupka spisovatele Aloise Jiráska
foto 06 římskokatolický farní kostel Všech svatých (asi 300 metrů z náměstí směr Broumov)
foto 07 fara vedle kostela Všech svatých
foto 08 jeden z bunkrů na okraji lesa při cestě loukami kolem Jírové hory nad Hronovem
foto 09 pohled zpět z louky za Jírovou horou směrem nad Hronov, v pozadí Bor (nad Machovem tento hřeben tvoří státní hranici CZ/PL)
foto 10 pohled zpět z louky za Jírovou horou směrem nad Hronov, v pozadí Bor (dlouhý hřeben na pravé straně) a Hejšovina (na fotografii vykukuje mírně vlevo vzadu za Borem)

Po vstupu do lesa nás čeká rozcestník U Jírový hory a nenáročná vlnitá lesní cesta ve výšce kolem 500 m n.m., která nás asi po 2 km přivede na rozcestní Maternice. Tento úsek je zajímavý tím, že většina pěchotních srubů podél cesty byla zdemolována trhavinou a dnes můžeme spatřit už jenom betonové pozůstatky pěchotních srubů, ze kterých se mnohdy tyčí jen ostré hrany betonu či železné konstrukce.

Nejmohutnější uskupení pevnostních objektů na Náchodsku mělo být na přelomu 30.a 40.let před Druhou světovou válkou vybudováno v prostoru bezejmenné kóty 546 v lese Maternice nad Zbečnickem asi 2,5 km západně od Hronova. Dělostřelectvo tvrže pojmenované Jírová hora mělo společně s 10 km vzdálenou tvrzí Dobrošov vytvářet silnou palebnou přehradu uzavírající především údolí řeky Metuje, tedy takzvanou náchodskou Branku, místo, které již několikrát v historii posloužilo nepřátelským vojskům k průniku z Kladska směrem do vnitrozemí. K vybudování velkých obyvatelných bunkrů zde však nikdy nedošlo, co však bylo stihnuto, to bylo vybudování linie podpůrných pěchotních srubů. Po skončení okupace však byli návštěvníci tohoto úseku překvapeni pohledem na zničené betonové pěchotní sruby neboť místo střílen zely v objektech krátery, ocelolitinové zvony a střílny odvezla totiž v roce 1944 německá armáda na západní hranici, když se dověděla o připravovaném vylodění spojeneckých armád v Normandii, a tak se český železobeton a ocelové výstuže, střílny a zvony ocitly ve Westwallu, tedy na opevnění proti západním armádám.

Rozcestí Maternice je pojmenované podle nedalekého vrchu (582 m n.m.), který můžeme brát jako vchod do Jestřebích hor od Hronova a Červeného Kostelce směrem na Trutnov. I když na Maternici nevedou oficiální cyklotrasy, lesní cesty jsou dostatečně široké a při opatrném provozu i pro cyklisty sjízdné. Turistická křižovatka Maternice je jakousi hlavní křižovatkou nad Hronovem, odkud se můžeme dát po zelené (bráno od našeho příchodu) vpravo na Rokytník, Turov a Velký Dřevíč a nebo vlevo směrem na Červený Kostelec. Po modré bychom se směrem vzhůru vydali do osady Chlívce a dál po zelené na hřeben Jestřebích hor klidně až do Trutnova, my se ale vydáme po modré směrem dolů zpátky na Hronov vedlejší paralelní cestou, než kterou jsme po červené na Maternici dorazili. Zhruba po 400 metrech na pravém zalesněném břehu v lese nepatrně můžeme rozeznat několik menších skalek, kterým se říká Zbečnické chleby a o pár metrů níže po pravé straně cesty narazíme na známé poutní místo Skalákova studánka.

Pověst známá jako Zkamenělé chleby v Maternici - Tak nákej žebrák přišel ve Zbečnicku k Vítom do statku, je to naproti kovárně, teď tam říkaj u Hurdálku a ten žebrák měl na ruce na řemenách takovou kožednou tašku a v ruce takovou vysokou hůl, jako i má biskup dyš birmuje a ten žebrák prosil selku, aby byla tak dobrá a dala mu něco pojíst. Ale vona, že nic nemá a žebrák zas, že má velkou žízeň, ať mu dá něco napít. A vona zas, že nemá co. Ale ten žebrák se nedal jen tak vodbejt, jak si selka myslela, a zas na ní, ať mu dá aspoň rybičku toho chleba (půl krajíčka), co má v peci,

ale selka, že ho tam akorát dala, jak by mohl bejt už upečeněj. Ale žebrák i zas poudal, že už je upečeněj, jen ať to zkusí. Selka se rozčertila, ale jeden přeci vytáhla a skutečně to tak bylo. A tak ho skrojila a ten skrojek mu hodila pod nohy: *Nate, aby vám v žaludku zkamenatěl!* Von ten skrojek nechal na dlážkách u pece a zrouvna na tom místě se spropad. Dyš hned selka chtěla vostatni bochniky vytahovat, tak s tim nehnula. Bylo to všecko tak diuvně pohromadě, samej kámen, a ten chleba, co žebrákoj skrojla, byl taky už kámen. A dyš přišel sedlák dom a selka mu to vypravovala, tak poslali naušecky mezičky, aby toho starýho nědo našel, ale byl už docela pryč a žánnej ho nenašel. Tak byli v důměni, kdo by to asi tak byl a nejspíš asi sám pámbu, kerej tenkrát chodil po světě a že ta selka byla tůze lakomá, tak ji potrestal. Anebo to moh bejt Krákonoš, kerej taky v tom čase tu u nás panoval. Tý chleby zkamenělý pak vodnez sedlák do Maternice a dal vokolo tý studánky, ale lidi to zas rozebrali a zrouvna ten skrojenej si prej uzali na náchockej zámek.

Maternice (jméno nejenom pro asi o 400 metrů nad studánkou zavedený turistický rozcestník s odpočívadlem, ale také jméno celého hřebenu směřujícího nad Zbečníkem k Hronovu) je neznámější svojí studánkou. Říká se jí Skalákova, ale příběh rodiny Skaláků spíše jen připomíná než by s ním významněji souvisela. Také jeden z pořadů ČT o studánkách v úvodu či titulcích ukazoval kdysi právě tu Skalákovu v Maternici. Současná doba již ale nebrání projevům a potřebám konat dobré skutky připomínající věci minulé, lidské i duchovní a tak přibylo i krásných studánek. Přesto ta Skalákova zůstává jednou z nejhezčích a lidmi hojně navštěvovanou. Lidé její vodu považovali za léčivou, snad až zázračnou. V době moru dávala zdraví - přinejmenším svojí nezávadností. Proto okolo studánky na projev vděčnosti zavěšovali lidé svaté obrázky. V posledních letech bylo místo pojato jako duchovní památník nejbližšího okolí. Místní umělci a patrioti, sdružení do Spolku přátel Maternice, vdechli místu podmaňující atmosféru a přenesli sem pověsti, události minulé i tragedie nejbližšího okolí. Vedle studánky je mimojiné kříž s deskou popisující tragickou událost z 8. září roku 1787. V noci vypukl ve Zbečníku požár a vedle sebe stojící chalupy Jana Berana a Josefa Kaválka lehly popelem. Uhořeli všichni i se sedmi dětmi. Příběh Jiříka Skaláka, Lidušky, vysloužilého vojáka z jednotky Salva guardia, Baltazara Užďana a rtyňského rychtáře Nývlta je příběhem Jiráskovým a najdete jej v románu Skaláci.

foto 11 odpočívadlo na rozcestí Maternice

foto 12 u Skalákovy studánky (dřevoryt znázorňuje pověst o chudákovi, selce a Zbečnicích chlebech)

foto 13 poutní místo Skalákova studánka (v obležení mnoha svatých obrázků)

foto 14 poutní místo Skalákova studánka

foto 15 poutní místo Skalákova studánka (okolní křížky a památníčky)

Poté, co se pokocháme Skalákovou studánkou nás modrá údolím nivy Zbečnického potoka dovede do stejnojmenné obce Zbečník, která již takřka sousedí s Hronovem. Abychom si ještě něco užili, z návsi ve Zbečníku (stále po modré) zabočíme z obce ven na přilehlou stráň po pravé ruce, kde budeme mít možnost opět prozkoumat několik pěchotních srubů z linie našeho pohraničního opevnění budovaného před Druhou světovou válkou. Na stráni nad Zbečníkem se potkáme se zelenou a vydáme se vlevo kolem Pěchotního srubu T-S 5 do Hronova.

foto 16 pěchotní srub T-S 5 nad Zbečníkem

foto 17 pěchotní srub T-S 5 nad Zbečníkem